

LODEWIJK ASSCHER,
ONDERWIJSWETHOUDER IN AMSTERDAM

‘Ik heb een
beginnetje gemaakt’

Zijn termijn als wethouder van onderwijs in Amsterdam zit er bijna op. Aan het begin daarvan droomde Lodewijk Asscher (PvdA) over een Harvard aan de Amstel. Vlak voor de gemeenteraadsverkiezingen moet hij constateren dat het zo ver nog niet is. “Amsterdam staat wereldwijd niet bekend als wetenschapsstad. Dat moet veranderen.”

Het was Lodewijk Asscher die vijf jaar geleden in zijn boekje *Nieuw Amsterdam* wenste dat Amsterdam een ‘Harvard aan de Amstel’ zou worden. Hij was toen lijsttrekker van de PvdA voor de gemeenteraadsverkiezingen. Een aantal maanden later werd hij wethouder van financiën, economische zaken en onderwijs.

Asscher heeft er inmiddels bijna vier jaar op zitten. In die jaren werden het Amsterdamse *university college* en de *Duisenberg School of Finance* opgezet. De Universiteit van Amsterdam (UvA) en het stadsbestuur werkten samen aan het Science Park, een ontmoetingsplek voor wetenschap en bedrijfsleven. En de gemeente, de twee universiteiten en de Hogeschool van Amsterdam hebben zich verenigd in de *Amsterdam Academic Alliance* om de internationale positie van Amsterdam als kennisstad te versterken.

De hoofdstedelijke kennisinstellingen hebben lang niet meer zo intensief met de gemeente samengewerkt als de afgelopen jaren. Asscher heeft een tweejaarlijkse lunch ingesteld met de collegeleden van UvA en VU. Ook wil hij om de zes weken vergaderen met de voorzitters van de beide colleges.

Irritatie

Aan de vooravond van de gemeenteraadsverkiezingen in maart – de 35-jarige Asscher is opnieuw lijsttrekker – komt hij terug op zijn droom. “Nee, natuurlijk wordt Amsterdam geen Harvard. Misschien riep die term daarom irritatie op, maar hij is wel blijven hangen. Ik geloof dat het gezond is om veel ambitie te hebben. Ambitie verandert ons denken over wat we met Amsterdam willen en kunnen. Tenslotte is Amsterdam de wetenschapsstad van Nederland. Nergens anders wonen en werken zo veel wetenschappers en studenten. Maar niemand weet dat. Amsterdam staat wereldwijd niet bekend als de stad waar je heen kunt als je wilt onderzoeken of studeren. Daar moet verandering in komen.” Amsterdam de wetenschapsstad van Nederland? Daar zal niet iedereen het mee eens zijn. “Eindhoven

doet het ook erg goed”, geeft Asscher toe. Hij verwijst naar het sterke brainport-concept, waarbij bedrijven, de universiteit en de gemeente samenwerken om Eindhoven als toptechnologische regio te profileren. “Maar Amsterdam is per definitie veelzijdiger dan Eindhoven. Daardoor zijn we minder kwetsbaar, kunnen we klappen beter opvangen. Maar die diversiteit is ook een nadeel: de economie en het hoger onderwijs zijn minder gefocust. Toch heeft Amsterdam ook zijn paradepaardjes, zoals een sterke creatieve en financiële sector.”

Asscher vertelt over de ontwikkeling van een nieuwe creatieve internationale masteropleiding waar de gemeente geld in steekt. “De beide universiteiten

zijn erbij betrokken, maar ook een paar creatieve toppers uit de stad.”

“Ik zou geen Harvard willen

en daarnaast een hele

slechte staatsuniversiteit

van Noord-Holland”

Waarom de gemeente de afgelopen jaren zo actief is geweest in de samenwerking met universiteiten en het opzetten van opleidingen?

“We zijn daar voorzichtig in”, zegt Asscher eerst. “We doen het eigenlijk alleen als het Rijk er ook bij betrokken is. En we proberen alleen initiatieven te stimuleren waar de

beide universiteiten in zitten.” Later komt hij van dat voorzichtige terug. “Het hoger onderwijs wordt gewoon steeds belangrijker voor de economische ontwikkeling en werkgelegenheid in een stad.”

Magneet

Hij noemt het Amsterdamse *university college* (AUC), waaraan de gemeente 5 miljoen euro bijdraagt, een ‘magneet’ voor de stad. De nieuwe creatieve master moet dat ook worden. “De grote motoren van de economie – de transportsector, ICT en de financiële sector – die moeten brandstof krijgen en dat zijn mensen. Vóór de crisis hadden veel Amsterdamse bedrijven er een gebrek aan. We moeten zorgen dat die mensen van topopleidingen in deze stad komen.”

De vraag wat de gemiddelde Amsterdammer heeft aan een *university college* of een *Duisenberg School of Finance*, heeft Asscher al vaak moeten beantwoorden. “Tja, wat heeft de gemiddelde inwoner van Boston aan Harvard? Het antwoord is werkgele-

WRR bekritiseert accent op onderwijs in ontwikkelingshulp

De Nederlandse ontwikkelingshulp moet op de schop, concludeert de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid in het lijvige rapport 'Minder pretentie, meer ambitie'. Opvallend is dat de raad het grote accent op onderwijs in ontwikkelingshulp 'merkwaardig' noemt. Nederland gaat volgens de WRR nog te veel af op de misvatting dat onderwijs altijd tot ontwikkeling leidt, en dat onderwijs een Nederlandse 'specialiteit' is.

genheid. 30.000 Amsterdammers werken direct bij internationale bedrijven, 100.000 hebben er indirect mee te maken. Harvard is een gigantische banenmotor geworden voor hoog- en laagopgeleiden. Een lager opgeleide Amsterdammer gaat niet aan het AUC studeren, maar als het met de economie goed gaat, heeft hij er iets aan. Net zoals het nu slecht gaat in de financiële sector en het de lager opgeleide mensen zijn die er last van hebben.”

Het argument dat een gewone Amsterdammer het AUC sowieso niet haalt vanwege de kosten, wuift hij weg. Europeanen betalen voor het AUC ongeveer 3.500 euro collegegeld, wonen op de campus kost 4.320 euro per jaar. “Het is natuurlijk vreemd als rijke studenten voor een duppie op de eerste rang komen te zitten. En juist voor het AUC heb ik samen met burgemeester Cohen in de ambtswoning een bijeenkomst geleid, waar we de top van het bedrijfsleven hadden uitgenodigd. Die hebben we gevraagd te storten in een beurzenfonds, zodat ook mensen met weinig geld deze opleiding kunnen volgen. Wat betreft de Duisenberg School of Finance: het collegegeld is 26.000 euro, maar we weten allemaal wat die mensen straks gaan verdienen in de financiële wereld.”

Studentenhuysvesting

Is het Amsterdamse motief om veel in hoger onderwijs te investeren vooral economisch? “Ja, dat is een belangrijk perspectief”, zegt Asscher. “Maar ik heb de samenwerking met de beide universiteiten en de hogeschool ook gezocht om te kijken of we niet gezamenlijk op weg kunnen naar een wereldwijde toppositie als het om onderwijs gaat. Vroeger was de UvA nota bene de Gemeentelijke Universiteit. Daarna is er lange tijd weinig contact geweest. Nu zitten we weer meer op één lijn.”

Of de samenwerking tussen gemeente en kennisinstellingen ook moet gaan leiden tot meer studentenhuysvesting weet Asscher niet. De VSNU concludeerde onlangs nog dat veel Nederlandse steden buitenlands talent mislopen door gebrek aan huisvesting. “We kunnen de vraag niet aan”, beaamt de wethouder. “En dat zal ook zo blijven. Je moet niet denken dat er ooit een moment komt dat er studentenkamers leeg staan. Maar de studenten die zich daardoor laten tegenhouden, zullen ook niet in Parijs,

Londen of New York terecht komen, daar zijn de kosten nog hoger en is de ruimte nog schaarser.” Vóórdat hij wethouder werd, was Asscher universitair docent informatierecht aan de UvA. Tijdens zijn rechtenopleiding studeerde hij een semester aan de *Columbia Law School* in New York, waar hij later terugkeerde om onderzoek te doen voor zijn proefschrift. Hij spreekt lovend over Amerika. Over New York als een inspirerende stad. Over Boston en Austin, Texas, waar universiteiten veel bedrijvigheid en werk hebben gebracht. Maar, in tegenstelling tot minister Plasterk, ziet hij het Amerikaanse onderwijssysteem niet als voorbeeld voor Nederland. “In de VS is het niveauverschil tussen private en staatsuniversiteiten zo groot. Ik wil dat niet idealiseren. Ik zou geen Harvard willen hebben en daarnaast een hele slechte staatsuniversiteit van Noord-Holland.”

Kip

Wel wil Asscher, net als Plasterk, meer differentiatie in het hoger onderwijs. “We hebben topscholen nodig voor excellente studenten. Ik vind het bijvoorbeeld heel vreemd dat er in Amsterdam geen *business schools* van topkwaliteit zijn. Ik hoop dat beide universiteiten daar meer energie in gaan steken. Er moet in Nederland veel slimmer geïnvesteerd worden in kennis en innovatie. Ik ben niet zo kapot van de modieuze kant van investeren, zoals het Innovatieplatform. Een gezelschap van overwegend heren, die allemaal buitengewoon belangrijk zijn, maar die investeren in kennis als een bijbaantje zien. Ik noem dat een praatclub, daar hebben we niets aan.” Terugkijkend op vier jaar wethouderschap vindt Asscher dat hij “een beginnetje heeft kunnen maken” met het verbeteren van de internationale positie van Amsterdam als hogeronderwijsstad. Hij hoopt vooral dat de samenwerking tussen de gemeente en de universiteiten doorzet. “De universiteiten hebben ook belang bij deze samenwerking. Met het logo van die kip, van de Vrije Universiteit, kun je in China niet adverteren. Met de naam Amsterdam wel. Iedereen kent Amsterdam en is benieuwd naar de stad. We hoeven studenten en onderzoekers alleen nog maar een reden te geven om te komen.”

ELLEKE BAL

De raad bepleit “een forse wijziging van de organisatie van ontwikkelingshulp” in het rapport waarvoor honderden mensen werden geïnterviewd. Het aantal landen waar Nederland hulp aan verleent moet omlaag “van 36 naar hooguit 10” en beleid moet zich minder fixeren op de 0,7 procent van het nationaal inkomen die jaarlijks aan hulp wordt besteed.

Ontwikkelingssamenwerking moet professioneler worden vormgegeven en de hulp moet zich concentreren op terreinen waar Nederland sterk in is, of wil zijn, zoals water, landbouw en de rechtsstaat. Onderwijs is volgens de WRR niet zo’n specifieke kwaliteit, omdat Nederland op dit gebied een kennistraditie ontbeert, en ook geen spraakmakende onderzoeksnetwerken of universitaire centra telt die uitblinken op kennis van onderwijs in ontwikkelingslanden. De raad vindt het daarom merkwaardig dat driekwart van het ontwikkelingsbudget – dit jaar in totaal 4,7 miljard euro – besteed wordt aan onderwijs en gezondheidszorg. Nog merkwaardiger noemt de raad het dat Nederland wel een internationaal beroemde landbouwuniversiteit heeft, maar de

laatste decennia “erg weinig geld uittrekt voor landbouw”, namelijk 1,3 procent van het hulpbudget.

Frustratie

De WRR wijst erop dat niet iedere vorm van onderwijs tot ontwikkeling leidt. “Als er geen banen zijn, heeft een goed opgeleide beroepsbevolking, althans in economische zin, geen meerwaarde.” Dan ontstaat vooral frustratie, zoals volgens het rapport in menig Afrikaanse universiteitsstad zichtbaar is. Verder heeft de nadruk op universele toegang tot primair onderwijs de aandacht afgeleid van het hoger onderwijs, schrijft de raad, en mede daardoor is de kwaliteit daarvan in veel ontwikkelingslanden sterk gedaald. De oplossing zou gezocht moeten worden in aandacht voor beroepsonderwijs en de aansluiting tussen onderwijs en de arbeidsmarkt. De WRR licht toe: “Waar Westerse universiteiten op alle mogelijke manieren contact zoeken met de wereld om ze heen lopen veel Afrikaanse studenten nog niet eens stage.” Bovendien noemt de raad het opvallend dat Nederland “weinig investeert” in kennis over ontwikkeling. Minister Koenders voor ontwikkelingsamenwerking heeft wel een aantal initiatieven opgezet om kennis over ontwikkelingshulp uit te breiden, maar de middelen daarvoor vindt de WRR ‘karig’. Kennis moet daarom in Nederland én in ontwikkelingslanden hoger op de agenda komen te staan. Hoogleraar innovatie Luc Soete stelt in het rapport voor om alle Nederlandse universiteiten te koppelen aan universiteiten in het Zuiden, “of ten minste ontwikkeling te gaan rekenen tot de doelstellingen van alle universiteiten”.

ELLEKE BAL